

Polacy o aferze KNF

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2018 roku

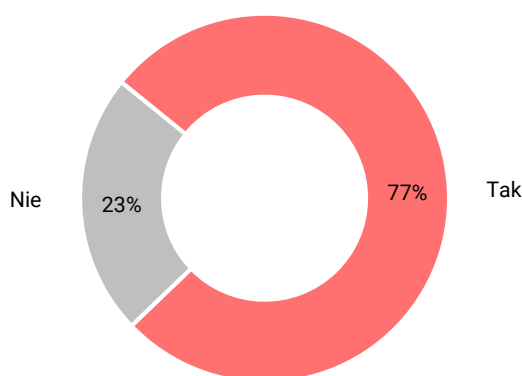
Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Z artykułu opublikowanego w „Gazecie Wyborczej” w połowie listopada¹ wynikało, że w marcu tego roku Marek Chrzanowski, ówczesny przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, zasugerował biznesmenowi Leszkowi Czarneckiemu przychylność dla jego banku (Getin Noble Banku) w zamian za zatrudnienie w jego radzie nadzorczej wskazanej osoby i przyznanie jej wysokiego wynagrodzenia uzależnionego od wyników banku. Propozycja miała mieć jednoznacznie korupcyjny charakter. W reakcji na te doniesienia szef KNF podał się do dymisji, a cała sprawa została przekazana do prokuratury. W ocenie polityków opozycji sprawa ma większy zasięg, niż chcieliby tego rządzący, a do jej wyjaśnienia powinna zostać powołana sejmowa komisja śledcza. Niepokój opozycji budzą także niedawne zmiany w prawie rozszerzające kompetencje KNF i dające tej instytucji możliwość podejmowania decyzji o przejęciu banku (przez inny bank), kiedy jego fundusze własne spadają poniżej poziomu wymaganego przez prawo, a nawet gdy tylko istnieje niebezpieczeństwo, że znajdzie się on w trudnej sytuacji finansowej.

Jak wynika z naszego grudniowego badania², o aferze KNF słyszała zdecydowana większość Polaków (77%).

CBOS

RYS. 1. Czy słyszał(a) Pan(i) o tzw. aferze KNF (Komisji Nadzoru Finansowego), w wyniku której stanowisko stracił dotychczasowy szef KNF?

¹ Zob. W. Czuchnowski i A. Kublik, *40 mln zł i nie będzie kłopotów*, „Gazeta Wyborcza” z 13 listopada 2018 roku.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (343) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich face-to-face wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 29 listopada – 9 grudnia 2018 roku na liczącej 942 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

O informacjach na ten temat stosunkowo najrzadziej słyszeli ludzie młodzi: od 18 do 24 roku życia (50%), uczniowie i studenci (45%) oraz badani niemający określonych poglądów politycznych (52%). Są to grupy należące do najmniej zainteresowanych polityką.

W potencjalnych elektoratach o aferze KNF słyszało 87% zwolenników PO, 80% sympatyków PiS i 80% wyborców zamierzających głosować na PSL.

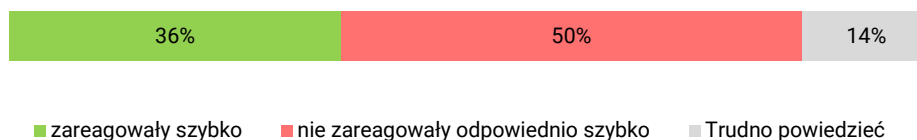
OCENA REAKCJI ORGANÓW PAŃSTWA

Opinie o reakcji organów państwa w tej sprawie są niejednoznaczne, częściej jednak negatywne niż pozytywne. W ocenie połowy (50%) badanych, którzy słyszeli o aferze, instytucje państwa nie zareagowały odpowiednio szybko, przeciwnego zdania jest więcej niż co trzeci respondent (36%). Blisko połowa badanych (47%) spodziewa się, że organy państwa będą starały się zatuszować całą sprawę. Wolę jej wyjaśnienia dostrzega 38% ankietowanych.

CBOS

RYS. 2. Jak ocenia Pan(i) reakcje organów państwa w tej sprawie?
Czy, Pana(i) zdaniem, organy państwa:

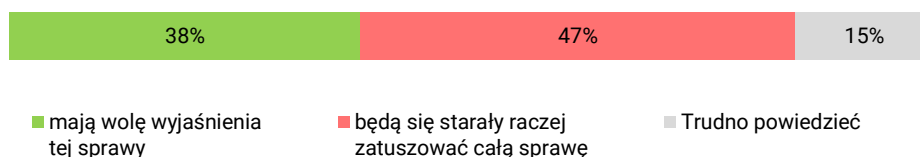
ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE SŁYSZAŁY O AFERZE KNF (N=723)

CBOS

RYS. 3. Jak ocenia Pan(i) reakcje organów państwa w tej sprawie?
Czy, Pana(i) zdaniem, organy państwa:

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE SŁYSZAŁY O AFERZE KNF (N=721)

Opinie w tej kwestii silnie różnicuje orientacja polityczna i światopoglądowa oraz, przede wszystkim, preferencje partyjne. Pozytywnym ocenom działania państwa w tej sprawie sprzyjają prawicowe poglądy polityczne i częsty udział w praktykach religijnych (zob. tabele aneksowe). O szybkiej reakcji organów państwa i woli wyjaśnienia sprawy przekonana jest większość wyborców rządzącej partii.

Zwolennicy pozostałych uwzględnionych w analizach ugrupowań, którzy słyszeli o aferze KNF, są na ogół krytyczni w ocenie działania instytucji państwa.

TABELA 1

Potencjalne elektoraty*	Jak ocenia Pan(i) reakcje organów państwa w tej sprawie? Czy, Pana(i) zdaniem, organy państwa:		
	zareagowały szybko	nie zareagowały odpowiednio szybko	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	62	25	13
PSL	31	53	16
PO	11	74	15

* Określone na podstawie deklaracji poparcia danego ugrupowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

TABELA 2

Potencjalne elektoraty*	Jak ocenia Pan(i) reakcje organów państwa w tej sprawie? Czy, Pana(i) zdaniem, organy państwa:		
	mają wolę wyjaśnienia tej sprawy	będą się starały raczej zatuszować całą sprawę	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	72	16	12
PSL	21	65	14
PO	8	76	16

* Określone na podstawie deklaracji poparcia danego ugrupowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

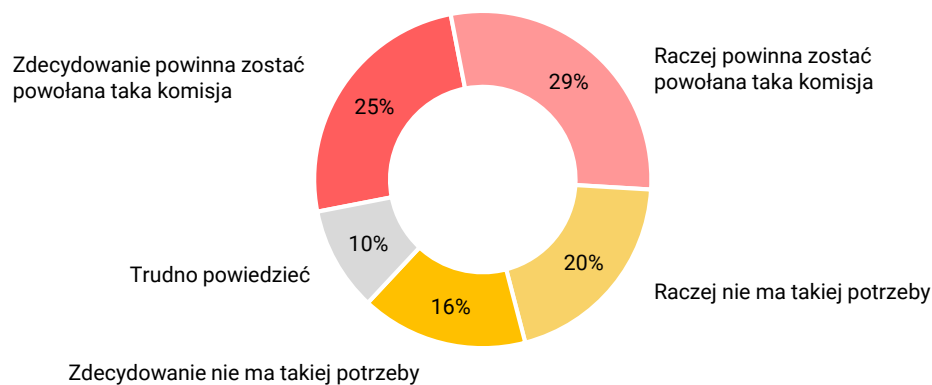
CZY POTRZEBNA JEST SEJMOWA KOMISJA ŚLEDICZA?

Ponad połowa badanych, którzy słyszeli o aferze KNF, uważa, że do jej wyjaśnienia powinna zostać powołana sejmowa komisja śledcza (54%). Potrzeby powstania takiej komisji nie widzi 36% respondentów.

CBOS

RYS. 4. Czy, Pana(i) zdaniem, do wyjaśnienia tzw. afery KNF powinna zostać powołana sejmowa komisja śledcza, czy też nie ma takiej potrzeby?

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE SŁYSZAŁY O AFERZE KNF (N=723)

Opinie w tej kwestii wiążą się z postrzeganiem reakcji organów państwa. Powołanie sejmowej komisji śledczej częściej postulują badani krytycznie oceniający działanie organów państwa w tej sprawie, niż ci, którzy oceniają je pozytywnie.

TABELA 3

Jak ocenia Pan(i) reakcje organów państwa w tej sprawie? Czy, Pana(i) zdaniem, organy państwa:	Czy, Pana(i) zdaniem, do wyjaśnienia tzw. afery KNF powinna zostać powołana sejmowa komisja śledcza, czy też nie ma takiej potrzeby?		
	Powinna zostać powołana taka komisja	Nie ma takiej potrzeby	Trudno powiedzieć
	w procentach		
– zareagowały szybko	41	52	7
– nie zareagowały odpowiednio szybko	68	28	4
Trudno powiedzieć	35	27	38

TABELA 4

Jak ocenia Pan(i) reakcje organów państwa w tej sprawie? Czy, Pana(i) zdaniem, organy państwa:	Czy, Pana(i) zdaniem, do wyjaśnienia tzw. afery KNF powinna zostać powołana sejmowa komisja śledcza, czy też nie ma takiej potrzeby?		
	Powinna zostać powołana taka komisja	Nie ma takiej potrzeby	Trudno powiedzieć
	w procentach		
– mają wolę wyjaśnienia tej sprawy	45	49	6
– będą się starały raczej zatuszować całą sprawę	65	30	5
Trudno powiedzieć	40	22	38

Opinie na ten temat różnicuje zainteresowanie polityką. Okazuje się, że wśród osób najbardziej interesujących się polityką więcej jest przeciwników powołania takiej komisji niż wśród tych, które deklarują mniejsze zainteresowanie wydarzeniami na scenie politycznej. Prawdopodobnie osoby w bardzo dużym stopniu interesujące się polityką są bardziej sceptyczne co do efektów pracy takiej komisji i możliwości wyjaśnienia przez nią tej sprawy.

TABELA 5

Zainteresowanie polityką	Czy, Pana(i) zdaniem, do wyjaśnienia tzw. afery KNF powinna zostać powołana sejmowa komisja śledcza, czy też nie ma takiej potrzeby?		
	Powinna zostać powołana taka komisja	Nie ma takiej potrzeby	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Bardzo duże	36	64	0
Duże	54	43	3
Średnie	57	35	8
Nikłe, niewielkie	53	26	21
Żadne	48	36	16

Więcej niż przeciętnie zwolenników powołania sejmowej komisji śledczej jest wśród ludzi młodych, zwłaszcza mających od 18 do 24 lat (63%), oraz badanych z wykształceniem podstawowym/gimnazjalnym (64%). Częściej za utworzeniem komisji opowiadają się kobiety (58%) niż mężczyźni (50%).

Oczekiwania w tej mierze różnicuje do pewnego stopnia orientacja polityczna. Za powołaniem sejmowej komisji śledczej częściej opowiadają się badani o poglądach lewicowych i centrowych (odpowiednio 61% i 57%) niż ci, którzy identyfikują się z prawicą (44% wobec 45% temu przeciwnych).

Utworzenie komisji śledczej popiera większość zwolenników partii opozycyjnych: PO i PSL, ale także spora grupa wyborców PiS.

TABELA 6

Potencjalne elektoraty*	Czy, Pana(i) zdaniem, do wyjaśnienia tzw. afery KNF powinna zostać powołana sejmowa komisja śledcza, czy też nie ma takiej potrzeby?		
	Powinna zostać powołana taka komisja	Nie ma takiej potrzeby	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	65	26	9
PSL	60	26	14
PiS	42	48	10

* Określone na podstawie deklaracji poparcia danego ugrupowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

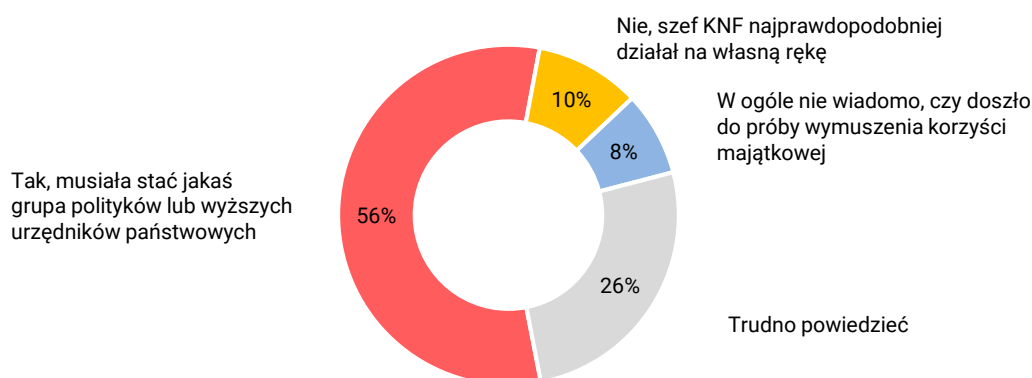
CZY BYŁY SZEF KNF DZIAŁAŁ SAM?

Większa część opinii publicznej ma wątpliwości co do tego, czy były szef KNF działał na własną rękę. Ponad połowa (56%) badanych, którzy słyszeli o aferze KNF, uważa, że najbardziej prawdopodobne jest, że za domniemaną korupcyjną propozycją byłego przewodniczącego KNF stała jakaś grupa polityków lub urzędników państwowych wyższego szczebla. Co dziesiąty respondent (10%) sądzi, że szef KNF najprawdopodobniej działał sam, a co dwunasty (8%) nie jest przekonany, czy w ogóle doszło do próby wymuszenia korzyści majątkowej.

CBOS

RYS. 5. Jak się Panu(i) wydaje, czy za domniemaną korupcyjną propozycją szefa KNF stała jakaś grupa polityków lub wyższych urzędników państwowych czy też nie?

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE SŁYSZAŁY O AFERZE KNF (N=723)

Przekonanie, że za domniemaną propozycją korupcyjną byłego szefa KNF musiała stać jakaś grupa polityków lub urzędników państwowych wyższego szczebla, przeważa we wszystkich analizowanych kategoriach społeczno-demograficznych i elektoratach. Ku tej hipotezie skłania się także przeważająca część wyborców rządzącej partii, którzy słyszeli o aferze KNF.

TABELA 7

Potencjalne elektoraty*	Jak się Panu(i) wydaje, czy za domniemaną korupcyjną propozycją szefa KNF stała jakaś grupa polityków lub wyższych urzędników państwowych czy też nie?			
	Tak, musiała stać jakaś grupa polityków lub wyższych urzędników państwowych	Nie, szef KNF najprawdopodobniej działał na własną rękę	W ogóle nie wiadomo, czy doszło do próby wymuszenia korzyści majątkowej	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PSL	73	4	3	20
PO	64	6	4	26
PiS	43	19	12	26

* Określone na podstawie deklaracji poparcia danego ugrupowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

OCENA WIARYGODNOŚCI PROKURATURY, POLITYKÓW I MEDIÓW

Zaufanie opinii publicznej do prokuratury, polityków oraz głównych stacji telewizyjnych w sprawie afery KNF jest ograniczone.

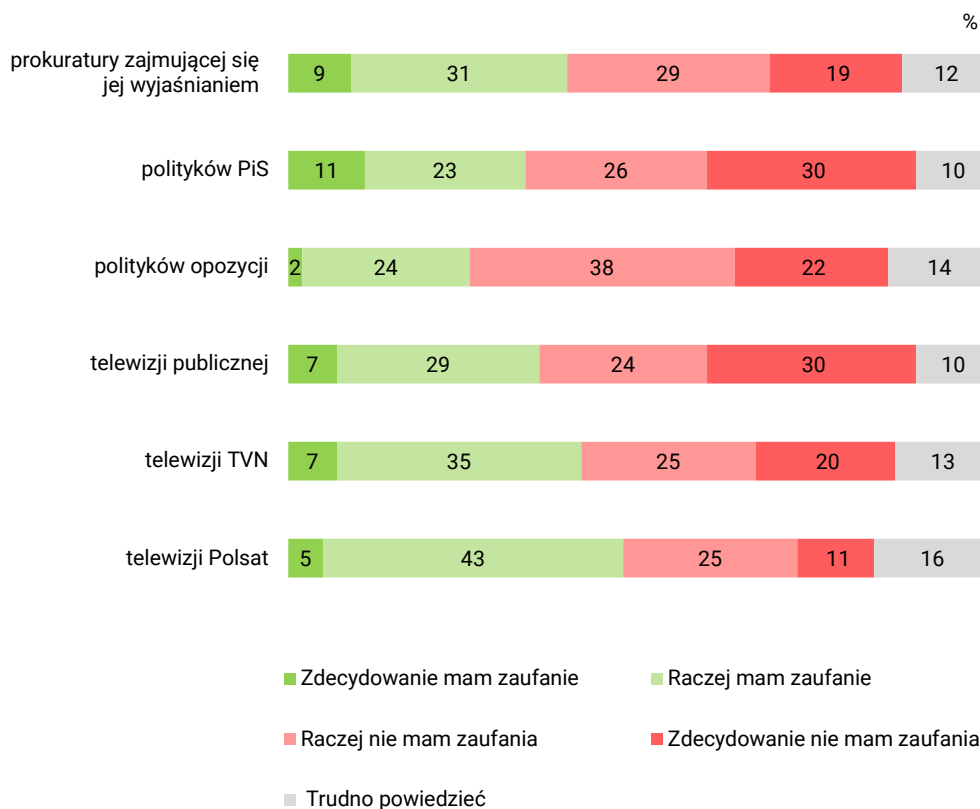
Niemal połowa (48%) badanych, którzy słyszeli o aferze KNF, deklaruje, że nie ma zaufania do prokuratury zajmującej się wyjaśnianiem sprawy. Zaufanie do prokuratury deklaruje ogółem dwie piąte respondentów (40%).

Raczej mało wiarygodni – w ocenie społecznej – są politycy PiS wypowiadający się na temat tej sprawy. Zaufanie do polityków rządzącej partii wyraża co trzeci badany (34%), jeszcze mniej osób (26%) skłonnych jest w tej sprawie wierzyć politykom opozycji.

Zastrzeżenia budzi także wiarygodność głównych stacji telewizyjnych. Jako najmniej wiarygodna w tej sprawie postrzegana jest telewizja publiczna, której ufa ogółem 36% badanych, którzy słyszeli o aferze KNF. Nieco lepiej wypada stacja TVN, do której zaufanie w tej sprawie ma 42% ankietowanych. Stosunkowo najlepiej oceniana jest wiarygodność Polsatu, którego relacjom w tej sprawie wierzy prawie połowa badanych (48%).

RYS. 6. Do kogo ma Pan(i) zaufanie w tej sprawie? Czy w tej sprawie ma Pan(i) zaufanie do [...] czy też nie?

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE SŁYSZAŁY O AFERZE KNF (N=722)

Oceny wiarygodności wymienionych środowisk i instytucji są mocno upolitycznione i w ogromnej mierze zależą od poglądów politycznych i sympatii partyjnych. Nie dziwi to w przypadku zaufania do polityków, natomiast może niepokoić szczególnie w odniesieniu do prokuratury, ale także mediów, zwłaszcza telewizji publicznej. Większość osób identyfikujących się z prawicą, które słyszały o aferze KNF, deklaruje zaufanie do prokuratury wyjaśniającej sprawę (60%), do polityków PiS (63%) oraz do telewizji publicznej (59%). Wśród badanych o prawicowych poglądach politycznych nieco ponad dwie piąte (41%) skłonnych jest w tej sprawie polegać na doniesieniach Polsatu, tylko niespełna jedna czwarta (24%) ufa relacjom TVN, a jeszcze mniej (11%) ma zaufanie do polityków opozycji. Respondenci utożsamiający się z lewicą na ogół skłonni są wierzyć prywatnym nadawcom telewizyjnym: stacji TVN (67%) i Polsatowi (63%). Prawie połowa z nich (47%) deklaruje zaufanie do polityków opozycji. Stosunkowo niewiele osób deklarujących lewicowe poglądy polityczne ufa prokuraturze wyjaśniającej sprawę (22%), telewizji publicznej (18%), jeszcze mniej wierzy politykom PiS (9%).

Analiza deklaracji zwolenników partii cieszących się obecnie największym poparciem społecznym pokazuje, że wyborcy PiS na ogół mają zaufanie do prokuratury badającej całą sprawę, a ponadto ufają temu, co mówią na ten temat politycy PiS oraz temu, co relacjonuje telewizja publiczna. Sympatycy PO za wiarygodnych w przedstawianiu tej kwestii uważają polityków opozycji, TVN i Polsat. Zwolennicy PSL w większości ufają w tej sprawie jedynie prywatnym stacjom telewizyjnym.

TABELA 8

Potencjalne elektoraty*	Do kogo ma Pan(i) zaufanie w tej sprawie? Czy w tej sprawie ma Pan(i) zaufanie do [...] czy też nie?		
	Mam zaufanie	Nie mam zaufania	Trudno powiedzieć
	w procentach		
	prokuratury		
PiS	69	20	11
PO	18	73	9
PSL	33	52	15
	polityków PiS		
PiS	78	15	8
PO	4	91	5
PSL	17	77	6
	polityków opozycji		
PiS	7	84	9
PO	61	25	14
PSL	29	52	19
	telewizji publicznej		
PiS	67	21	12
PO	9	82	9
PSL	28	57	15
	telewizji TVN		
PiS	19	67	13
PO	75	14	11
PSL	56	31	13
	telewizji Polsat		
PiS	37	45	18
PO	67	17	16
PSL	72	20	8

* Określone na podstawie deklaracji poparcia danego ugrupowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

Większość Polaków słyszała o aferze KNF. Ich opinie na temat całej sprawy są niekorzystne dla rządzących, zarówno biorąc pod uwagę definicję tego, co się stało, jak i postrzegane działania organów państwa. W odczuciu przeważającej części badanych, którzy słyszeli o aferze KNF, zasięg całej sprawy jest większy, niżby życzyli sobie tego rządzący – za najbardziej prawdopodobne respondenci uznają, że były szef KNF nie działał sam, ale stała za nim jakaś grupa polityków lub wyższych urzędników państwowych. Działania organów państwa w tej sprawie są odbierane jako niedostateczne, a przypisywane im intencje wskazują na obawy dotyczące możliwości rzetelnego wyjaśnienia sprawy. Więcej osób deklaruje nieufność do prokuratury badającej sprawę, niż ma do niej zaufanie. Dodatkowo oceny prokuratury w dużym stopniu zależą od poglądów politycznych i sympatii partyjnych.

Opracowała

Beata Roguska